
LECTORI BENEVOLO

PROLOGUS

QUIA, tibi fortasse videri potuit, amplissime lector, tibi, inquam, titulum huiusce voluminis primum legenti, hic procul dubio aestimabilissimorum codicum multitudinem fuisse congestam, de omnibus Religionis dogmatibus, de Christo, de B. Virgine, de Sanctis, de praeceptis moralibus et virtutibus, de omni re praedicabili, latissime, solidissime et optime, sub forma concionum, pertractantium, vel a sanctis Patribus et Doctoribus, vel a probatissimis theologis et oratoribus facundissimis conscriptorum, nostras publicas privatasque bibliothecas summopere excolentibus, quosque tua rara mens perspectos habet, quia non semel eorum folia volutasti; opus est, antequam hunc librum interius perspicias, advertas nihil novum in ipso esse neque quoad substantiam neque quoad dictionem; quinimo etiam precor ut nihil in eo notatu dignum reperire arbitreris. Nam Dominus Iesus Christus, Dux et Legifer noster, Rex omnium saeculorum, cui omnia vivunt, et famulatum praestant, cuiusque divina praeconia ita, a D. Ioannis Evangelistae ad nostra usque tempora, sancti sapientesque universi una voce cecinerunt, ut simillima appareat haec tanta et perennis et universalis laus laudi, quam angeli reddunt in altissimo coelo Domino exercituum, clamantes alter ad alterum et dicentes: *sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus exercituum, plena*

est omnis terra gloria eius (1), est similiter totum obiectum laudis praeconiorumque meorum, toto istius libri decursu; sed aliter ac plurimi, qui de Eo tam alte disseruerunt, ea tamen lege mihi proposita ut non nova sed vetera tibi, benevole lector, nove proponam. Nove, inquam; nam sicut devotio SS. Cordis Iesu non est quoad substantiam nova, sed tantummodo quoad speciem per solemnem et publicam Ecclesiae declarationem; ita, etiamsi non sit quoad substantiam novitas ulla de Christi titulis dissertationes in lucem prodere, est revera quoad formam quid novum conciones de Christo sub titulo sui SS. Cordis edere, praesertim conscriptas sub thematibus litaniarum recentiorum, iussu Leonis PP. XIII, in universali Ecclesia recitandarum.

Unde arbitror, praesertim tyronibus concionatoribus posse contingere quod mihi usque ad praesens acciderat, nescienti opera consulenda, quae conciones, schemata, vel orationes festivitatis SS. Cordis Iesu, hodiernis temporibus in dies crescentibus, accommodatas continerent. Itaque cum pene innumeri extent auctores cultum hunc alte et erudite pertractantes modo scholastico et mystico, historico et vindicativo, a quorum doctrinae et eruditionis copia etsi eloquentes et foecundae orationes coordinari valeant, tamen impares aliquantulum, aut saltem non muneri exercendo aptae videntur, vel ob temporis angustias, vel ob aliquem idonei oratoris defectum in concinnando sermone et ordinando; incipientium praecipue oratorum manibus trado provolvendum novissimum: *Cor Iesu praedicandum*, a me dum a concionibus vacabam conscriptum, indicatione et consilio doctissimi sacrae Theologiae Magistri in Seminario Tridentino Vicensi, et illustris doctoris domini Ioachim Sellas, almae illius Cathedralis Ecclesiae Lectoralis, olim, in Universitate Pontificia Gregoriana Romae, auditoris theologi, meritissime laureati; confidens fore ut opus quodcumque hoc, tum ex perspicuitate et sobrietate rerum, tum ex simplicitate expositionis et copia doctrinae Sanctorum

(1) ISAIAS, c. VI, v. 2.

Patrum et Doctorum, qua propositiones omnes explanare et corroborare curavi, nonnullis saltem aliquantulum sit profuturum.

Nota tamen primo: statuisse me non conciones absolutas conferre, sed potius illarum seriem, rerumque rationes et causas coordinare, ut oratores, sicut lingua sua vernacula, ita, modo quo sibi placeat, conceptus exponant; et ideo me latine scripsisse ut ab Apostolicae Ecclesiae ministris ubique gentium possint intelligi.

Nota secundo: vocabulum *Cor*, toties per singulas conciones iteratum, quandoque pro toto, seu persona Iesu, quandoque pro parte physica, vel pro anima eiusque affectionibus sumi, prout, in decursu operis, tui intellectus perspicuitas videbit.

Nota tertio: disquisitionem praecedentem de Cultu SS. Cordis ad concionatorum utilitatem, penitus necessarie praeposendam integro operi censui, ne quis vel inopportune et improprie, vel absque fructus possibilis obtentu disserat; etsi enim brevissima, sufficiens tamen est ut quis, solidis conceptibus super hoc cultu eruditus, valeat recte praedicare, cum sint conceptus a probatissimis theologis traditi.

Nota quarto: doctrinam traditam in tali disquisitione non meam esse, quinimo nec formam; consule, si placet, loca adnotata, et praesertim: *Theses* P. Martorell S. I., quarum nonnulli nostri paragraphi sunt ferme compendium.

I.

DE CULTU SS. CORDIS IESU IN GENERE

Cultus, qui generice sumptus est: reverentia alicui exhibita propter sui excellentiam (1); loquendo de Corde Iesu erit « testificatio excellentiae eius divinae ». Ad cuius evidentiam sciendum est, Cor Iesu, sicut caetera membra, v. g. manus, pedes, caput, unum perfectum efformare cum anima cui manet unitum, quod et compositum constituit humanitatem eius, et cum persona divina est inseparabiliter coniunctum; ita ut, etsi in triduo mortis anima fuit a corpore separata, tamen divinitas remansit utrique coniuncta. Ex hac ergo substantiali unione Verbi cum humanitate Christi oritur ratio cultus patriae redditus Cordi Iesu, non velut parti separatae a toto, sed totum et animam metaphoricè et Verbi amorem symbolice repraesentanti; quamvis enim quaevis alia pars corporis Christi sit eiusdem adorationis digna ex coniunctione cum supposito divino, cuius est, ratio tamen singularissima super caetera membra militat pro cultu SS. Cordi tribuendo.

Et ideo primo: eadem ratio, (quae pro tota humanitate simul sumpta), militat pro cultu Cordis, quod est pars: « cum adoratur Christus non separatur humanitas a divinitate, sed utraque ut unum adoratur patria » (2). « Non dicimus quod carnem adoramus nudam; sed carnem Dei, idest incarnatum Deum » (3). Sed Cor physice sumptum est caro et pars humanitatis.

Deinde eadem ratio est, qua cultus caeteris partibus tribuitur, v. g. pretiosissimo sanguini Salvatoris, qui non colitur separatim a supposito huius sanguinis; terminus enim cultus est persona, non enim dicimus quod manus, aut pes hominis honorentur, sed homo. Et si aliquando, velut in nostro casu,

(1) *Sum. Th.* 2-2, q. CIII, ad I.

(2) Septima Synod. act. V.

(3) S. IOAN. DAM. I. IV, c. 3.

dicitur adorari pars, scilicet sanguis, vel plagae, vel cor, hoc non dicitur ea ratione, qua hae partes secundum se colantur, sed quia in his, quod totum et integrum est, repraesentatur et honoratur. Sed cor est pars, sicut sanguis, sicut plagae.

Tandem rationes speciales militant pro cultu Cordis super caetera membra. Nam cor, physice sumptum, est organum vitae physicae, a quo omnia membra sumunt esse et operationem. Metaphoricè significat vel totam animam, vel voluntatem et actum huius primarium, amorem nempe, vel appetitum sensitivum. Symbolice quatenus ipsum cor physicum est signum naturale amoris, quo Unigenitus Dei Filius humanam suscepit naturam, secundum illud: *Sic Deus dilexit mundum ut Filium suum unigenitum daret* (1). Cum ergo haec tantum Cor spectent, hinc oritur summa ratio cultus nostri ad Cor Iesu, super caetera membra.

Audiamus devotissimum P. Gallifet: « Cor Iesu ita colendum proponitur, ut ab aliis rebus maxime spiritualibus, quibus intime coniunctum est, minime separetur. Non separatur a persona Verbi, per quam ad divinum ordinem evehit: non ab anima Christi, a qua vitam et sensum obtinet, quaeque suam ei nobilitatem ac excellentiam totam quasi infundit et communicat; non a Spiritu Sancti donis, a quibus sanctitatem immensam participat . . . Haec autem omnia quum Cordi Iesu nexu indissolubili coniuncta sint, et ab his ipsius dignitatem, pretium, nobilitatem, sanctitatem, divinitatem, omnem denique perfectionem Cor accipiat, prorsus necesse est, ut cultus Cordi adhibitus haec omnia simul et indivise attingat adeo, ut . . . obiecto illo cultus nostri adaequate sumpto nihil esse possit, seu in terris, seu in coelis, nobilius, sanctius, sublimius, divinius » (2).

(1) IOAN. c. III, v. 16.

(2) Lib. I, c. 2.

II.

DE CULTU PRIVATO SS. CORDIS IESU

Certum est ex praecedentibus, non solum adorandam esse cultu patriae humanitatem Christi simul sumptam, sed et partes eius et Cor, dummodo ut pars illius humanitatis colatur. Nunc nostrum est inquirere quando et unde cultus Cordis Iesu trahit originem.

Cultus est vel publicus, vel privatus. Publicus est, qui nomine Ecclesiae exhibetur tamquam ab ea institutus. Privatus, qui ex privata tantum devotione procedit, etsi fiat coram aliis (1). Propterea quod cultus publicus talis est et dicitur, etiamsi in occulto fiat. Cultus ergo publicus incepit quando Ecclesia eum solemniter et lato decreto approbavit, ut infra dicemus.

Cultus autem privatus SS. mi Cordis potest dupliciter considerari: vel quoad substantiam: vel quoad speciem. Si quoad substantiam spectetur, certum est ab exordio religionis christianae redditum fuisse; cum enim ex tunc adorata fuerit tota simul sancta humanitas Christi, cultu patriae, ex personali coniunctione Verbi divini, oportuit simul et partes eius adorari; ideo et Cor. Si vero hic cultus quoad speciem consideretur, certum est Cor Iesu, sicut aliae partes humanitatis, speciali veneratione prosecutum fuisse a Sanctis nonnullis et animabus ferventioribus, licet et non a toto seiunctum; sicut patet de Sanguine et de SS. Vulneribus.

Quinque argumenta adducuntur a PP. Martorell et Castella S. I. ad hanc thesim ex monumentis historicis probandam (2). Primum: extat in Gallia percelebris inscriptio graeca saeculi II, quae versa in latinum legitur: «Piscis coelestis, divinum genus! utere Corde almo, immortalis vita quod est

(1) DEL VECCHIO, t. I, n. 700.

(2) *Theses de cultu SS. Cordis Iesu*, thesis I, partis I, pag. 28.

homini». Sciendum est quod piscis figurabatur in sculpturis, ex consuetudine Ecclesiae, tamquam imago Divinitatis. Vox *almo* idem est ac: *magna laus*; et dicitur Cor Iesu vita immortalis hominis. Unde tota sententia a P. Fita hoc ordine distincta proponitur: «Divinum genus! Utere augusto Corde Piscis coelestis suscipiens vitam immortalem in mortalibus». Secundum sumitur ab anno 1658, quo «Theodorus Fulden in metallo nuptias Agni mysticas caelabat, in quo Cor Christi cruce suffultum et flammis circumdatum exhibetur». Tertium ab anno 1456 quo Ludovicus Garcia presbyter Valentinus hymnum edidit in honorem Cordis Iesu sub titulo «Cobles en lahor del Sacratissim Cor de nostre Senyor Deu Jesu-Christ». Quartum a quibusdam picturis quibus Angli ante saeculum XVI solebant Cor Iesu proponere, vel quinque vulnera in ipso Corde depingendo, vel manus pedesque transfixos Cordi vulnerato coniunctim apponendo, vel Cor spinis undequaque circumdatum monstrando. Quintum «a plurimis libris e Societatis Iesu alumnis, in quibus saeculis XVI et XVII, monogramma I. H. S. variis formis apparet cum SS. Corde Iesu colligatum».

His plurima adduntur documenta a piis SS. Cordis cultoribus patientissime collecta, quae consulere quis potest, quaeque nos omittimus, brevitatis gratia (1).

(1) Quantum ad Hispaniam attinet innumera adducuntur testimonia in opere cui titulus «Homenaje Nacional» celebratum Tarraconae anno 1880.

III.

SENTENTIAE PATRUM ET SANCTORUM

In medium proferemus nonnullas SS. Patrum, Doctorum, aliarumque animarum ferventiorum sententias, in ipsis eorum scriptis repertas, tum ad confirmationem eorum, quae de cultu privato supra diximus, tum ad ampliorem expositionem doctrinae a concionatoribus tradendae fidelibus.

« Cor autem significare dicam divinam vitam, quae vitam vim suam benigne in ea, quibus contulit, dispergit ». Dionisius Areopagita (1).

« Ut tamen ab antiquioribus exordiamur, apertio lateris Adae, ex cuius costa Eva formata fuit, apertionem lateris Christi, unde Ecclesia extracta fuit, non obscure praefiguravit ». S. Clemens papa (2).

Theophylus dicit: « Longinum lancea latus Christi aperuisse ut, contumeliam Christo inferens, Iudaeis complaceret; praeterea, quia, si miles ille percussit latus Christi, ut exploraret, aut perficeret mortem eius, verosimilius est Cor eius voluisse vulnerare; sic enim magis notum omnibus esset et manifestius Christum iam obiisse » (3).

« Hos duos baptismos (aquae scilicet et sanguinis) de vulnere perfossi lateris emisit, quatenus qui in sanguinem eius crederet, aqua lavaretur; qui aqua lavissent etiam sanguinem potarent ». Tertullianus (4).

« In his enim certum est quod Ioannes in principalibus Cordis Iesu atque internis doctrinae eius sensibus requievisse, ibi requirens et perscrutans thesauros sapientiae et scientiae, qui reconditi erant in Christo Iesu ». Origenes (5).

(1) Fol. 46.

(2) HIERON. *Ad Ephes.* V.

(3) GLISAND. q. LXXIV in feria VI Parasceve.

(4) SEPTIM. FLOR. *Tertull.* pag. 230.

(5) Pag. 566, editio 1545.

« De latere tuo, Christe, fons egredietur in vitam aeternam prosiliens: et de eadem consubstantialique origine divisim limitibus, aqua et sanguis emanant ad complementum perfectionemque totius iustitiae, sacramenta in perpetuum duratura, et fontis illius ubertas perenni lapsu universam Ecclesiam irrigat et foecundat ». S. Cyprianus (1).

« A sanguine Christi repurgati sumus ab omni peccato, aqua vero in mortem Domini baptizati ». Basilius Magnus (2).

« Vel latrones missi sunt, qui percuterent eum. Venientes invenerunt defunctum Dominum Iesum Christum. Tunc unus militum lancea tetigit latus eius, et de latere eius aqua fluxit et sanguis. Quare aqua? Quare sanguis? Aqua ut mundaret, sanguis ut redimeret. Quare de latere? Quia unde culpa, inde gratia. Culpa per foeminam, gratia per Dominum Iesum Christum ». S. Ambrosius (3).

« Lancea latus eius punxerunt ut impleretur Scriptura ». *Viderunt in quem transfixerunt. Exivit sanguis et aqua*; sicut ex latere Adae sumpta est Eva, ita ex latere Christi exivit redemptio Ecclesiae; per sanguinem remissio, per aquam baptismum ». S. Hieronymus (4).

« Non sine causa, vel casu hi fontes manaverunt, sed ex utroque Ecclesia constituta est ». S. Chrysostomus (5). Vocat Cor Iesu « reconditum divinitatis marsupium ».

« Per foramina corporis patent mihi arcana Cordis ». S. Augustinus. Et alibi, « aperuisse ardens suum desiderium fertur, ut omnis gens et omnis lingua confiteatur, et dicat: amemus, semper amemus Cor dulcissimum Iesu ». S. Augustinus: « Longinus aperuit mihi latus Christi lancea, et ego intravi, et ibi requiesco securus ». S. Augustinus (6).

« Et erunt duo in carne una. Utrique duo sunt Deus et

(1) *De passione Christi*, pag. 477.

(2) Pag. 181.

(3) Folium 335, editio 1529.

(4) Tom. XI, pag. 65, editio 1771.

(5) Tom. VIII, pag. 287, editio 1759.

(6) MIGNE, tom. XL, pag. 949.

homo, Christus et Ecclesia, quae de sponsi carne prodiit, quando ex latere Crucifixi, manante sanguine et aqua, sacramentum redemptionis et regenerationis accepit ». Leo Magnus (1).

« Per foramina autem petrae, vulnera manuum et pedum Christi in cruce pendentis libenter intellexerim. Cavernam vero maceriae, vulnus lateris, quod lancea factum est ». Gregorius Magnus (2).

« Nam quia ex latere eius sanguis et aqua manavit...: Ecce, inquit, aquae redundantes a latere dextro, scilicet, Christi. Item de eadem aqua, quae ex latere eius profluit, propheta alius sic dicit: *Flumina aquae viventis egrediuntur de ventre illius*. Aquae scilicet baptismatis, quae credentes vivificant, et quae sitientibus largiuntur quando impletur, quod scriptum est: *Lavamini, mundi estote; et: Lavabis me, et super nivem dealabor* ». Isidorus Hispalensis (3).

Super illud: *erat recumbens super pectus Iesu* scribit Beda: « Mystice autem debetur intelligi quod de Dominici pectoris fonte, ubi sunt thesauri sapientiae absconditi, potandus erat, qua eructaret illud divinum mysterium: *In principio erat Verbum* » (4).

« Ibi (in lateris plaga) velut ab accipitris incursu defenditur, quia sancta quaelibet anima totam propriae salutis spem in sui Redemptoris passione constituit. Ibi plane nidificat, quia illic foetus bonorum operum coacervat ». Iohannes Damascenus (5).

« De latere lancea aperto, quod aqua et sanguine manavit, Zacharias prophetavit: *Aspicient in eum quem confixerunt*. Et Moyses delineavit fluxum aquae ex latere; percussit enim ille petram, unde statim manavit aqua ad servandum populum: *petra autem erat Christus* ». Anastasius Abbas (6).

(1) *Epist.* X.

(2) *In Cant. cant.* c. II, pag. 7.

(3) *Cap.* XLVIII, pag. 558, editio 1601.

(4) *In cap. I Ioann.*, tom. I, pag. 306, edit. 1636.

(5) *Institut. mon.* cap. I.

(6) *Pag.* 19.

« Dormivit Adam ut fieret Heva; mortuus est Christus ut fieret Ecclesia. Dormienti Adae facta est Heva de latere: mortuo Christo, lancea percussus est latus, ut profluerent sacramenta, quibus formaretur Ecclesia ». S. Anselmus (1).

S. Petrus Damianus vocat Cor Iesu: « Dei thesaurum et vitae fontem » (2) « coeleste gazophylacium et aerarium » (3).

« Quia semel venimus ad Cor dulcissimum Iesu et bonum est nos hic esse, ne sinamus nos facile avelli ab eo. Accedamus ad te, et laetabimur et exultabimus in te, memores Cordis tui. O quam bonum, et quam iucundum, habitare in corde hoc! Bonus thesaurus, bona margarita, Cor tuum, bone Iesu ». D. Bernardus (4).

S. Bonaventura ita se divitem existimabat sola Cordis Iesu possessione et coniunctione, ut vehementer desideraret habere « tabernaculum continuum in latere; ibi loquar ad Cor eius, et ab ipso quod voluero impetrabo » (5).

« Benedictus, qui, ut nidificare possem in foraminibus petrae, latus perforari sibi tulit; et se mihi totum aperuit, ut ingrediar in locum tabernaculi admirabilis...; tuta habitatio, fratres mei, turrisque fortitudinis a facie inimici... Ideo latus suum aperuit, ut spiritus Cordis quasi patenti et libero meatu aspiret; ibi tuto latebis..., ibi deliciis afflues ». Guerricus Abbas (6).

« O amantissima vulnera Domini nostri Iesu Christi!... Quanta putas animam frui dulcedine, quae per illa foramina coniungitur Cordi Christi...? Ecce aperta est apotheca, omnibus aromatibus plena. Ecce aperta est ianua Paradisi, et per lanceam militis gladius versatilis amotus est; ecce apertus est thesaurus sapientiae charitatis aeternae. O si fuissem loco illius lanceae, exire de Christi latere noluissem, sed dixissem: haec

(1) *Cap.* V, fol. 18.

(2) *Serm.* II *Exalt. S. Crucis*.

(3) *Sermo de S. Ioann. Evang.*

(4) *De passione*, c. III.

(5) *Stigmat. amoris*, c. I.

(6) *NILLER*, sectio III, c. II.

requies mea in saeculum saeculi; hic habitabo quoniam elegi eam... Ecce sponsus tuus dulcissimus prae nimio amore aperuit tibi latus, ut tibi tribuat Cor suum ». D. Bonaventura (1).

« Fudit sanguinem de vulnere Lateris et Cordis ut discipulos in fide dubios, et alios multos et bonae vitae stabilitate tentatos, et ideo frigidos et quasi mortuos, calefaceret, et revivificatis suo sanguine iter coeleste significaret, ut post ipsum reverenter currerent... Curre coram nobis, ut fera corde vulnerata; sanguine tuo coelestem semitam nobis ostende, donec te comprehendamus et in te delicias aeternas capiamus ». D. Thomas Aquin. (2).

« Turtur ipsa est casta et gemebunda Ecclesia, sponsi sui solatio viduata, cui in hac viduitate gemitus continuus pro cantu est... Nidus turturis pectus est dilecti sui, in quo per lateris aperturam subintrans, secunda nidificat ». S. Thomas a Villanova (3).

Sancta Theresia caeteros admonebat « ut oculos ad latus Christi apertum converterent, ibique conspicerent ipsius Cor, ac tenerrimum amorem quo nos prosequutus est, quando Cor illud nostrum esse nidum, nostrumque refugium declaravit » (4).

« Quam magna Dei dignatio, quam Verbi veneranda descensio, quando peregrinanti et in tenerrimo corporis carcere constitutam animam visere dignatur... lancea materiali in carne, spiculo vero flagrantissimae charitatis fuit transfixum in corde; semel et ab uno in corpore; multipliciter et ab innumeris sauciatur in corde ». S. Laurentius Iustinianus (5).

« O tenerrimum, o vehementer dulce Cor quod nostris movetur affectibus ad repetendam vicissitudinem dilectionis... Magna et violenta est charitatis vis, dum Cor Christi vulnerare potest. Acutus et efficax et vere violentus affectus est, Iesu

(1) *Stim. amoris*, c. I.

(2) *Opus* 18.

(3) *Conc.* II in *Ascen. Dom.*

(4) *Epist.* 8.

(5) *De casto connub. Verb. et animae*, c. 14.

bone, qui, transfigere pectus tuum valet ». Ven. Alphonsus de Horozco, *Ordis Eremitarum S. Augustini* (1).

« Praeter haec omnia addidisti etiam mihi inestimabilem amicitiae familiaritatem, impendere nobilissimam illam Deitatis arcam, scilicet deificatum Cor tuum diversis modis mihi praebendo in copiam omnium delectationum mearum ». S. Gertrudis (2).

Sancta Mechtildis narrat hoc nuntiatum esse sibi a Iesu per visum: « Sicut homo manus suas saepius respicit, sic ab infantia usque ad diem passionis meae quotidie mortem in Corde meo revolvebam ».

« Heri videbam te conspicientem latus apertum Domini nostri, volentemque apprehendere Cor ipsius, ut illud in tuo corde veluti Regem in parvo regno collocares...; quam bonus est iste Dominus, dilecta filia, quam amabile ipsius Cor! vivamus semper in hoc sancto domicilio ». S. Franciscus Salesius (3).

« Christus vulnerari voluit in ea parte corporis, qua eius Cor hominibus quasi patere posset, ut intelligerent sibi apertum ostium, per quod in Cor Christi ingredi, illicque possent requiescere ». Eximius Doctor Suarez (4).

(1) *Sup. Cant.*, c. IV.

(2) *Ex eius vita*, lib. II c. 23.

(3) *Epist.* 555.

(4) 3. part., disp. 41, sect. I.

